

Színek a telepen

szöveg: Jolsvai András, fotó: Tanyi Adrienne



Miközben bolyongunk a városrész sűrűjében, arra keressük a választ, mit kezd, mit kezdhet az ember a régi lakótelepével a huszonegyedik század elején. Angyalföld, mint mindenben, lakótelepekben is gazdag: van telepe a húszas-harmincas évekből (igaz, akkor még nem nevezték így), van az ötvenesből, s aztán a hetvenes-nyolcvanasból is. Igaz, itt nem voltak korlátlanok a lehetőségek a teleptervezők számára (nem volt nagyszabású beépítetlen terület, mint Káposztásmegyeren vagy Újpalotán, s nem bontottak le egész városrészeket, mint Óbudán, például), itt viszonylag szűkebb területen (egy-egy gyárüzem vagy bádogváros helyén, esetleg kertés házaspár övezetben) születtek meg ezek a régiók, amelyeknek (mármint a korlátolt lehetőségeknek) mára inkább az előnyei láthatóak: tudniillik, hogy a telep szervesen beleépül a környezetébe, nem lesz magára maradó és sokszor leszaka-

dó zárvány, mint a városszéli óriástelepeknél látjuk.

Anélkül, hogy elvesznénk az előnyökről s hátrányokról szóló, véget nem érő vitában, néhány dolgot azért érdemes, indulásképpen, megjegyeznünk.

Az egyik, hogy Angyalföldön a telepi lét, mindenkinek, aki részesülhetett benne, akár a háború előtt, akár utána vagy később, előrelépés volt: társadalmi felemelkedést jelentett. A másik, hogy ma viszont a többségnek az ellenkezőjét jelenti: aki megteheti, tovább lép, a frissen épített modern kistelepek vagy a kertés házak irányába. (Feltéve, ha a tizenharmadik kerületben akar maradni, de az itt élők többsége, hiába na, lokálpatriotizmus is van a világon, mindenképpen itt szeretné járni az útját, a Váci út és Lehel út között, hogy *Zsüti* úr halhatatlan slágerszövegét idézzük.)

A másik, hogy a lakótelep, filozófiáját tekintve, közösségi műfaj, s mint ilyen,

fiataloknak van kitalálva: jobbra kisgyerekeseknek, ráadásul. (És ez csak az elméleti rész, mely a házak és terek elosztásáról meg a lakások belső logikájáról szól, a kicsi konyha, nagy játszótér elvről. De a valóság, különösen a magyar valóság ezt még néhány emlékezetes árnyalattal színesítette is. E sorok írójának abban a szerencséjében volt része, hogy majd egy évtizedet élhetett újonnan épült lakótelepen, tízemeletes szalagházban ráadásul, pontosan tudja tehát, milyen egy házgyári betonból rohammunkában épült lakásban létezni, ahol hétszámra elromlik a lift, eltömődik a szemétdoboz, átfúj a szél az illesztéseken, és kínó a fű a szőnyegpadló alatt. Ahol mindent, de mindent újra meg kell csinálni saját kezűleg – fürge mesteremberek egész hada élt ebből egykor –, ahol hatemeletnyi távolságból minden áthallatszik, ahol a közösséget a hiány hozza létre.) A fiatalok azonban, ahogy a telepek,

egyszer csak megöregszenek, a lakóközösségi arányok megváltoznak, amely tény új kihívások elé állítja a városrész vezetését éppúgy, mint az ott lakókat. Hogy ezekkel a kihívásokkal miképpen lehet megbirkózni, erre kerestük a választ.

Az Országbíró utcai lakótelepet (melyet hajdan Szegedi útinak neveztek – ez is érdekes, hogyan változnak az elnevezések, mindig pontosan követve a hangsúlyeltolódásokat, lásd például még a Fiastyúk és Vizafozó történetét) érdemes talán a Petneházy utca felől megközelíteni. Ott van a határ, az utca túloldalán izgalmas, modern, új épületek és régesrégi házak váltják egymást, bennük olyan rejtélyes boltokkal, mint síkölcsönző meg vitorlásbérlet, pedig tudtommal a környéken se hegy, se tenger.

A toronyházak közötti teret egy szerteágazó oktatási létesítmény uralja, melyet a hajdani iskola átépítésével, újrarendelésével hoztak létre. Egy magániskoláról van szó, egy ismert nemzetközi lánc egyik tagjáról, mely több új épületrésszel (többek között egy hatalmas tornacsarnokkal) gazdagította a hajdani iskolát, s így, nagy udvarával (mely aztán egy kisebb, közösségi egyenlőségi játszótérben folytatódik) illetve a bejárata előtti hatalmas térrel tökéletesen felügyeli az egész tömböt a Röppentyű utcától a Béke térig bezárólag. A sétáló egy gazdag, jól prosperáló magániskola külső képét látja maga előtt, remélve, hogy a valóság és a látszat ezúttal nem esik távol egymástól.

Az Országbíró utcára érve értjük meg a ráncfelvarrás igazi logikáját. A városrészrendezőik ugyanis az utóbbi időben sétálóutcává alakították a telep központi

helyen lévő keresztútját (ledíszkövezték, kicsinosították), s ez a tett levegőhöz juttatta az egész tömböt. Boltok, padok, útjelző táblák, játszótérek és rekreációs tornaudvar követik egymást, utóbbi áldásaiból, meglepetéseimre, inkább az élemedett korosztály veszi ki a részét.

Azt nem tudom, mennyire nehezítette meg ez a döntés a járművekkel közlekedők életét – a gyalogosokét, sétálókét, ráérőkét, tehát a nyugdíjasokét természetesen megkönnyítette. (És sokkal biztonságosabbá tette az iskola környékét is.) A házak egy részét a ma divatos pasztellszínű megoldással újították fel s szigetelték le (szemre szép, annyit megállapíthatunk, különösen annál a házgyári egyenszürkénél szebb, ahonnan indultunk), más része még várja a megújulást: a fák szépen megnöttek, a parkok tavaszi képet mutatnak, talán csak díszkőből van több az elégnél, de így legalább pompás felvonulásokat tarthat itt, akinek erre van igénye.

Utunk második állomását némileg hebe-hurgyán Gyöngyösi utcai telepnek fogjuk nevezni. (Zoli barátom, aki itt nőtt fel, még Madarász utcainak hívta.) Nincs adat arra nézvést, hogy a Murányi Vénusz egykor (ti. a barokk idején) oly népszerű szerzőjének bármi kapcsolata volna az ő korában még lakatlan Angyalfölddel, ez a környék mindenesetre széltében-hosszában az ő nevét viseli. Van utca és sétány, és van mindenféle bolt, intézmény, efféle, mely nevében a gyöngy szó különféle variációit őrzi, nem sejtve, hogy itt egy tizenhetedik századi költőről, és nem a Gyöngyös felé vezető útról van szó.



Errefelé könnyebb volt a tömbrehabilitálók dolga, mert az építők, akiknek a régi Tripolisz helyén felhúzott bércaszárnyák (Hiszekegy-ház, csak annyit mondom, részletekért tessék *N. Kósa Judith*hoz fordulni), egy kórházi tömb, egy gyárüzem, egy templom és oldalágai, valamint egyenkertes-házak (esetleg kertes egyenlőségi szintén telep a maga módján) közé kellett a panelhalmot (ezt meg *Sumonyi Zoltán*tól kölcsönöztem, kitűnő könyvére utalva) felépíteni, ezt szerencsére elég szellősen tették. Így aztán a maiaknak csak ki kellett használni az adódó lehetőségeket. Meghosszabították és kibővítették, valamint csodás sétálóutcává varázsolták a Gyöngyösi-sétányt (hadd dicsérjem meg a kertészeket külön, és ha már, akkor a tavaszt is), amely így tényleg a telep agorája, találkozási pontja lett. Nem véletlen, hogy itt egyetlen bolt sincs lakat, itt minden él, vibrál, működik, van szépségszalón és mosoda (ez egy amerikai mintára terjedő új divat Pesten), pékség, cukrászda, közért meg ezernyi más. Aztán padok, szökőkút, játszótérek, sportudvarok. (Utóbbiak, ha jól értem, az iskolához tartoznak.)

Sajátos világ ez, van külön hangulata, íze, s – ez egy séta során is látszik – van öntudata. A helyiek maguk is szépítik, vigyáznak, javítják a környéküket, itt a közösségi tér valóságos közösséget is teremt, évente több alkalommal is rendeznek mulatságokat, összejöveteleket, utcabálokat. S most, hogy észak felé bontják, bontogatják a régi gyárépületeket (még van néhány rom, a fotós kedvéért), felsejlik a telep lehetséges folytatása is, immár igazán huszonegyedik századi eszközökkel.

Ha megérjük, megnézzük majd azt is. ●

